

25 ANYS DE COOPERATIVISME A ALAQUÀS

L- INTRODUCCIÓ

Les cooperatives són institucions clarament diferenciades de la resta, que actuen al sistema econòmic general: el procés històric que les ha anat configurant, el marc específic que regula la seua actuació, els grups socials que estan animant-les, el comportament que tenen i la seua ideologia, apunten en aquest sentit.

La necessitat es troba a l'origen de totes les cooperatives, qualsevol que siga el seu objecte. El mateix cooperativisme fou una necessitat quan naixqué a l'any 1843 de la mà dels pioners de Rodchale.

L'estudi descriptiu de les cooperatives existents a Alaquàs, sense ser una excepció del que passa a altres llocs, ens du a parlar de:

- Necessitat de prestar i rebre un servei.
- Necessitat de donar eixida comercial als productes elaborats pels socis.
- Necessitat de tenir un lloc de treball, fonament de les Cooperatives de Treball Associat (CTA).
- Necessitat de fomentar la solidaritat en l'home, de promoció social, de compromís amb el medi i de voler transformar la societat.

Aquesta darrera necessitat, de manera primordial, és la que donarà pas a la creació i als avanços de les primeres cooperatives sorgides a Alaquàs.

II.- ANTECEDENTS IMMEDIATS DEL COOPERATIVISME A ALAQUÀS.

La cooperació es relaciona amb un moviment social que conegué gran desenvolupament als anys de la República en tota la Comunitat Valenciana, en una línia que es veurà truncada per la Guerra Civil i sobretot per la Dictadura, que no tornarà a aparéixer fins la dècada dels 70, quan el trencament de la mateixa, l'obertura cap a la Democràcia, l'auge econòmic i demogràfic a tota la Comuni-

tat Valenciana i a Alaquàs, ho permetisca, experimentant el cooperativisme un espectacular desenvolupament.

No hem trobat documentació escrita referent a les cooperatives que pogueren existir al poble, abans del seu ressorgiment a 1969-70, pel que hem recorregut a la documentació oral, a la memòria de la gent més major, testimoniatges, ben cert vàlids però que hem d'avaluar com cal, tenint en compte el marge d'error que la distància en el temps pot ocasionar.

Les cooperatives anteriors a 1969 quedarien classificades del següent mode:

- a) 1 Cooperativa agrícola: Sindicato Agrícola "El Progreso"
- b) 5 Cooperatives de consum: carrer Sant Hipòlit, Angel Pestaña, de la C.N.T, de la U.R. i de la U.G.T.
- c) 1 Cooperativa de treball associat: de mobles corbats.
 - a) El Sindicat Agrícola "Progreso Agrario" o "S. Francisco de Paula".

Es tracta d'una de les poques cooperatives documentades, ja que es conserva el seu Reglament o Estatut que data del 9 d'abril de 1929 i que es trobava a la plaça del Santíssim nº 11 d'Alaquàs. El seu marc jurídic d'actuació estava a la Llei de Sindicats Agrícoles de 1906 però malgrat el seu nom de sindicat, actuava com una autèntica cooperativa agrícola.

Alaquàs per eixos anys és un poble de xicotets propietaris amb xicotetes parcel·les, sense mitjans econòmics i tècnics, que viu de l'agricultura. Aquestes carències dugueren als llauradors sota l'ajuda de J. Mª Guillem, el "tio Cassola", home molt influent a la Caixa d'Estalvis de Torrent, a agrupar-se per a donar sol.lució a les seues necessitats.

Aquest Sindicat sembla que després de la guerra va ser absorbit per l'Hermandat de Llauradors. Tal vegada la seua desaparició definitiva, la del cooperativisme agrari a Alaquàs, es donaria per la pèrdua d'importància de l'agricultura a l'augmentar la de la indústria.

b) Les cooperatives que millor han estat representades al llarg d'aquest període són les de consum, i el que pretenien era donar sol.lució als problemes relacionats amb l'aprovisionament d'aliments.

* La més antiga d'aquestes, es trobava al carrer Sant Hipòlit, i va ser constituïda a finals dels anys 20 per un grup de treballadors sense ideologia concreta. A ella s'associava, tot el que volia pagant una quota. Proporcionaven "coses de menjar" i també carn, aquest servici el prestava el tio Salvador, "el carnisser" que tenia una carnisseria al carrer Sant Jerònim.

* La anomenada Cooperativa Angel Pestaña. Angel Pestaña va ser un dirigent anarcosindicalista i organitzador de la C.N.T., que morí a 1937 i portà una línia revisionista dins el Partit Sindicalista, fortament implantat a Alaquàs.

Per l'any 36 el carrer Sant Hipòlit passà a rotular-se carrer Angel Pestaña. Podria tractar-se de l'anterior cooperativa canviada de nom?. Pel moment no tenim resposta. Només sabem que es dedicava a la distribució d'aliments.

* Coneguem de l'existència d'una Cooperativa anarquista de la C.N.T., sindicat format pels jornalers, xicotets llauradors i treballadors industrials, de gran implantació a la Comunitat Valenciana. A Alaquàs la cooperativa la portava el "tio Torralba" i Jose Ortiz. Estava situada al carrer Els Benlliure, en la casa dels Lluna hui de donya Catalina la practicanta.

Era una cooperativa de consum que ajudava els seus socis a proveir-se dels productes de primera necessitat en millors condicions i menys problemes dels propis de l'època de carestia com era la guerra. D'ella hi ha constància a l'Acta Municipal del 16 d'agost de 1937.

* A les Actes municipals de l'any 1937 també es menciona la creació d'altres dues cooperatives de distribució d'aliments a Alaquàs: la Cooperativa de La Unión Republicana, partit polític d'implantació local i activa vida política durant la guerra, que tindria eix any uns 70 afiliats; i la Cooperativa de la U.G.T. constituïda per la Societat de Treballadors de la terra de la U.G.T.

Pel que es diu a eixes Actes, es pot concloure que la creació de cooperatives de consum pels partits polítics i sindicats, va ser un punt conflictiu pel que fa al repartiment d'aliments entre aquestes i la resta de la població, degut al problema de l'aprovisionament que existia en guerra. La gent acusava les cooperatives d'obtenir majors beneficis de la Comissió Municipal d'Avituallament que la resta dels veïns, pel que les protestes i crítiques es donaren constantment.

c) Respecte a les cooperatives de Treball Associat, només comptem amb la creació d'una Cooperativa de mobles corbats per l'any 1928 ó 1929 que obeïa a la necessitat per part dels treballadors d'auto-donar-se una col·locació, ja que procedien d'una empresa privada que es va cremar.

S'instal·laren a Alaquàs al carrer València, nº 62, al costat de la Conserva, a un local que els llogà Micalet "el Curro", on es mantingueren fins a la seua desaparició per l'any 1958 o 1959.

Hi hagué treball fins que arribà la guerra i el "Comité de Control de Incautaciones del Ramo de la Madera" els confiscà el local i les màquines, paralitzant-se l'activitat.

Al finalitzar la guerra, Ramón Bessó intentà convèncer els antics socis per a refer de nou la cooperativa, però al no aconseguir-ho, es quedà com a empresari individual. Per 1948 aproximadament, hagué de tancar la fàbrica, degut a la mala situació econòmica.

De nou els treballadors per a poder treballar s'organitzaren en forma de cooperativa, serien uns 30 treballadors, entre ells trobem a Pascual Palop, Vicent Vargas, Andreu Perales, Pascual Andreu, "Cabellera", etc.

La nova cooperativa es dirà ALTOA pels pobles d'Alaquàs, Torrent i Aldaia d'on eren els treballadors, també coneguda com, "SOCIETAT COOPERATIVA S. JUAN BOSCO".

Cal recordar que S. Juan Bosco era el patró de la Cooperativa Industrial Espanyola i que la seua festivitat es celebrava al 31 de gener. Eix dia era festiu a la cooperativa i es celebrava amb una missa i un dinar de confraternitat a la fàbrica.

L'organització de govern intern no es corresponia ni amb una bona planificació del treball a realitzar, ni amb una bona gestió empresarial per part dels directors. "No hi havien diners i on tots són amos ja se sap, ningú vol ser treballador", ha estat el comentari unànim dels antics treballadors consultats.

La cooperativa havia nascut amb gran debilitat a partir d'una empresa privada en crisi, amb les mateixes instal·lacions i restriccions econòmiques (només tenien llum durant tres dies a la setmana i a hores determinades), factors que agreujaren la situació econòmica de la cooperativa que tancà definitivament per 1958 ó 1959.

III. PUNT DE PARTIDA DEL COOPERATIVISME.

Al llarg de la Història trobem personatges i fets que, en un moment donat, han sabut sintetitzar i aglutinar les necessitats dels col·lectius.

Al parlar del sorgiment a Alaquàs del moviment cooperatiu a 1969 i del seu accelerat desenvolupament entre 1970-1980, hem de parlar inevitablement d'una serie de factors que entren en joc, al menys en un primer moment:

* La dinàmica desarrollista en què es trobava immersa la societat espanyola, de manera especial les zones industrials que des de finals dels anys 50 varen anar rebent milers de famílies immigrades, procedents de la Manxa, d'Andalusia i Extremadura.

Aquest fenòmen afectà de manera destacada les poblacions del sud de la comarca metropolitana de l'Horta de València, les quals varen veure incrementada, de manera ràpida i desbordant, la seua població.

Alaquàs passà dels 3/4.000 habitants en els inicis dels 50, als 8.000 en 1960 i sobrepassà els 20.000 habitants en els anys 70.

Es crearen molts llocs de treball. Els tallerets artesanals eixamplaren la seua activitat, i es convertiren en fàbriques amb 20,30,50 i fins i tot 100 operaris. El sector de la construcció de vivendes ocupà a molts dels nous vinguts. Augmentà la demanda de servicis, i les tendes tradicionals -per posar una referència- anaren donant pas als comerços especialitzats, etc...

* L'existència al poble d'Alaquàs d'un nucli de joves d'Acció Catòlica-A.C. que varen seguir les directrius de l'arquebisbat de València, i canalitzaren les seues creències religioses i els seus compromisos apostòlics a través del moviment especialitzat d'A.C. anomenat Joventut Agrícola Rural Catòlica-JARC.

Alguns d'aquestos joves, a més a més de les activitats i compromisos de caràcter educatiu realitzats al poble, asumiren també responsabilitats de caràcter comarcal, i fins i tot en l'àmbit superior de la diòcesi.

En aquelles activitats educatives, espentades pels joves de la JARC d'Alaquàs, o dels altres pobles on acabaren constituint-se equips organitzats, es buscava que la gent obrira els ulls davant la problemàtica, que es plantejara interrogants i cercara les causes, i es posara en acció per tal de trobar solucions. Això feia que partiren sempre de la pròpia realitat que els envoltava, i quan arribaven a fer-se plantejaments de transformació social no es quedaven en elucubracions teòriques sinò que descendien al terreny d'allò concret i possible, cercant sempre el canvi interior de les persones.

Aquestos nuclis de joves comptaven amb una sensibilitat molt propícia per a recolzar les iniciatives cooperatives que, a partir de 1969, començaren a aparèixer pels pobles d'Alaquàs i Aldaia.

* La irradiació cooperativa a partir de l'activitat de la Cooperativa de Vivendes Populars. Va donar la coincidència que dos dels seus promotors inicials eren d'Alaquàs, i com que la finalitat de la cooperativa era organitzar a les famílies necessitades de vivenda per a obtindre-la a preu de cost, resultava prou natural que fora ací, a Alaquàs, on es canalitzara en primer lloc la constitució d'un grup d'interessats.

Era el moment del "boom" de demanda de vivendes, no hi havia prou habitatge per a donar cabuda a la forta immigració produïda pel ràpid procés industrialitzador. És l'època en què comencen a guanyar-se els diners de manera fàcil, amb una demanda permanentment desabastida, amb un fort creuament d'interessos especulatius en el camp urbanístic i, en conseqüència, amb preus desorbitats.

Els promotors inicials de la Cooperativa de Vivendes Populars -COPIVO eren tots ells de pobles de l'Horta-Sud, i es coneixien per la militància en la JARC. I els que anaren decantant la seua dedicació professional amb major atenció de temps, entengueren la cooperativa com una resposta solidària per aconseguir vivendes dignes a preu de cost i condicions assequibles, a l'eliminar intermediaris".

Però també com a instrument de treball per la promoció social de les persones i l'animació de noves activitats comunitàries. Aquest grup de professionals

serà conegut més tard amb el nom d'Equip Gerencial-COINSER.

Un viatge que van fer l'any 1970 per a conèixer l'experiència cooperativa de Mondragón, els va refermar en eixa perspectiva de què la Cooperativa de Vivendes era un mitjà per a la dinamització d'altres experiències cooperatives.

Era el moment d'entrar en acció. COVIPO començà a promoure vivendes a aquells llocs on hi havien possibilitats reals d'adquirir solars urbans a canvi d'obra, o amb molta demanda de vivenda. I aquestes circumstàncies es donaren a Alaquàs, que a més presentava a 1969 un terreny adobat socialment i econòmicament per al seu acolliment.

De la conjunció dels dos primers factors, més la voluntat de fomentar noves experiències empresarials de caràcter comunitari, va sorgir en un primer moment l'arrancada d'aquestes cooperatives d'Alaquàs, amb fortes vinculacions entre elles i amb un denominador comú: entendre el cooperativisme com a una ideologia, una forma de treballar, de crear riquesa, i de repartir-la comunitàriament.

LA COOPERATIVA DE VIVENDES POPULARS A ALAQUAS

A l'Alaquàs dels anys 70 es va construir molt, però irracionalment, generant barrriades denses i mal construïdes.

En aquest mercat apareix COVIPO amb un punt de referència determinant: es podien construir vivendes en millors condicions i preu, donant participació als compradors en la gestió de la seua casa.

Per a aconseguir-ho calia reunir el nombre suficient de famílies, principalment parelles de joves acabats de casar o a punt de fer-ho, interessats en la compra d'una vivenda. Paco Cervera i Pepe Soriano varen fer córrer la veu entre els amics i coneguts, i poc a poc es van anar apuntant els 18 que feien falta per cobrir les vivendes del solar que es va decidir comprar a canvi d'obra.

ALAUAS I, al carrer Madre Josefa Campos n° 2, va a ser el primer grup amb el que COVIPO començà la seua activitat al nostre poble. Aquest, junt al de Benifaió i la Malva-Rossa constituïren el primer expedient que COVIPO presentà en 1969. Alguns dels seus socis inicials van ser: Manolo Marco, Querubín Martínez, Paco Cervera, José García, Paco González, Justo Cuellar, Terenci i Paco Palop, Helios Torralba, Paco Planells, Vicent Pascual, Faustino Diaz, etc.

La construcció, iniciada en abril de 1970 i acabada en maig de 1972, estigué a càrrec de l'empresa Antonio Asins però sols en allò referent a la mà d'obra, la resta va ser feta pels propis socis.

A la junta directiva del grup figuraven: Helios Torralba com a President; Paco Planells com a Secretan; i Manuel Marco com a tresorer.

Fins a 1984, en què COVIPO va deixar la seua activitat promotora, es varen constituir 93 blocs o grups amb un total de 4500 vivendes per tota la Comunitat Valenciana, de les que 225 ho van ser a Alaquàs.

Les dades dels 8 grups construïts a Alaquàs són:

ANYS		GRUP	DIRECCIO	Nº VIVENDES
Inici	Final			
1970	1970	ALAQUAS I	C/. Madre Josefa Campos, 2	20
1970	1970	ALAQUAS II	Avda. Vicente Lassala, 15	36
1972	1972	ALAQUAS III	C/. San Luis Gonzaga, 14	20
1974	1974	ALAQUAS IV	C/. Senyera, 16	25
1975	1975	ALAQUAS V	C/. Alcázar de Toledo, 7-9	27
		ALAQUAS VI	Avda. Miguel Hernández, 16	32
1979	1979	ALAQUAS VII	C/. Vicente Andrés Estellés, 21	40
1982	1982	ALAQUAS VIII	C/. San Rafael. 5-5 bis 7	25

FUNCIONAMENT I ORGANITZACIO ALS GRUPS.

COVIPO pretengué conjugar l'eficàcia empresarial amb la responsabilitat i participació de la gent.

El procés de funcionament venia a ser el següent:

Els components de cada grup es reunien per establir les qualitats i tipus de materials que volien col·locar a les vivendes, segons les seues possibilitats econòmiques i els criteris que estimaven convenients, orientats sempre pels tècnics que tenia COVIPO.

El contractista era seleccionat al final d'un concurs-subhasta, en el que es tenia en compte el preu, condicions de pagament, execució de l'obra, informes tècnics i comercials.

Al final del procés, les vivendes s'adjudicaven per sorteig, amb preferència segons l'ordre cronològic d'ingrés a la cooperativa.

Tampoc, fins l'última hora, sabien el que els costaria la vivenda. El cost final era el resultat del preu de cost, més el valor afegit de les millores que pogueren tenir uns pisos respecte dels altres.

La darrera cosa que feia la junta de Co-propietaris era redactar les "Normes de Convivència", per a solucionar els problemes que pogueren sorgir al grup, fruit de la convivència.

Els socis de cada Grup estaven organitzats en:

* Assemblea General del Grup: normalment es convocava una al mes, on s'exposaven democràticament totes les qüestions referents a la vivenda, que era el que més interessava als socis. Fins i tot l'únic que interessava a alguns d'ells, que només veien a la Cooperativa el benefici particular, reduint la seua participació a aquesta qüestió, fugint d'altres compromisos comunitaris.

En elles s'evidenciava la falta d'hàbit en les pràctiques participatives, que intentaven pal·liar des de l'Equip Gerencial, enviant als seus animadors per a conduir i informar en les reunions. A Alaquàs Jesús Montalt fou un d'ells.

* Unes Comissions: que actuaven com a delegacions de la Junta Rectora de cada Grup de vivendes o finca:

- Comissió d'obres: que controlava la marxa de les obres, a través de: les visites a l'obra per a comprovar les qualitats, negociacions amb la constructora, valoració dels preus, etc.

- Comissió econòmica: que controlava mancomunadament els comptes del grup.

- Comissió del Fons Social: aquesta comissió estava representada per una persona al Ple de la Comissió d'Obres Socials, que s'encarregava de distribuir el Fons d'Obres Socials. Aquest Fons es nodria del percentatge del 1% sobre el cost total de la vivenda. La Comissió es preocupava d'iniciar, fomentar i ajudar totes les iniciatives culturals, socials i comunitàries dels socis. Així a Alaquàs es van subvencionar activitats del Centre Cultural i també de l'Associació de Veïns, Cursets d'Alfabetització, fins i tot a les cooperatives que a Alaquàs anaven sorgint. El gros d'eix Fons (75 %) va ser destinat a la creació de l'Escola Politècnica de Formació Professional "La Florida" a Catarroja, ja que veien en la formació de futurs cooperativistes una forma de garantir l'èxit de les cooperatives.

Aquest elements són els que distingien a COVIPO d'altres empreses promotores.

IV. LES PRIMERES COOPERATIVES VINCULADES

COOPERATIVA DE CONSUM POPULAR - CONSUM

Va nàixer el 1975 a Alaquàs com a resultat de la confluència de les voluntats de dos col·lectius emprenedors i amb inquietuds per fer "coses" transformadores de la realitat més immediata:

1).-L'Equip Gerencial-COINSESA constituït pels professionals que portaven la gestió de la Cooperativa de Vivendes Populares-COPIVO, es va plantejar, des-

prés de conèixer el cooperativisme de consum a Europa i Espanya, incidir al sector de la distribució comercial de l'alimentació i consum, com ho havia fet a les vivendes, i a l'ensenyament.

Era una forma de continuar oferint un servei bàsic a les classes treballadores i a més mantenir un contacte més durader amb els socis (cosa que no passava amb el tema de les vivendes per la limitació del temps a la promoció-construcció) continuant així amb la mentalització i educació cooperativa dels mateixos.

La idea incloïa una cooperativa amb molts punts de venda per diferents poblacions, i amb una gestió centralitzada i amb molta professionalitat, capaç de competir amb les cadenes de supermercats i les grans superfícies, que començaven a aparèixer per la comarca metropolitana de l'Horta.

2).- Grup de gent jove progressista d'Alaquàs ideològicament molt motivat per les qüestions socials. Alguns d'ells estaven vinculats directa, o indirectament a través d'algún amic o familiar, amb alguna de les iniciatives cooperatives que anaven apareguent: Grups de la Cooperativa de Vivendes, grup de dones que acabaren constituint "Covamur", la Cooperativa d'Ensenyament "La Nostra Escola Comarcal", o L'Escola Agrícola Comarcal "L'Horta" anys després fusiodada amb l'Escola "La Florida", etc.

En aquells moments, un problema greu era l'elevat cost dels aliments, i pensaven pel seu compte muntar un economat on comprar directament als majoristes els productes de primera necessitat a preu de cost, eliminant intermediaris i distribuint a preus més baixos, sense esperar beneficis.

Cosa pareguda estaven fent a l'empresa de Mocholí, i a les Associacions de Veïns d'algunes barriades de València. Es tractava d'un projecte d'inspiració voluntarista i localista, prou utòpic, amb moltes connotacions socials però poc pràctic econòmicament ja que no tenia cap definició empresarial.

Els dos col·lectius tenien la mateixa preocupació: la defensa dels interessos dels consumidors, però diferent forma de enfocar-la.

Coinser, per a posar en funcionament noves cooperatives, buscava sobretot que al lloc elegit hi haguera un "caldo de cultiu": que existira un grup de gent sensibilitzada pels temes socials, que ja s'hagueren construït blocs de Vivendes Populars i per tant es comptara amb socis potencials i que, a més, existiren locals disponibles per a poder llogar. Podia haver estat Catarroja, Torrent o Alaquàs, el lloc on CONSUM muntara la primera tenda, però circumstancialment el local es va trobar a Alaquàs. I a més a més era a Alaquàs on hi havia eix substrat social necessari per a fer viable el projecte.

En el moment començaren a plantejar-se la possibilitat d'un supermercat cooperatiu, no fou difícil canviar la idea inicial de l'economat per la del projecte empresarial de cooperativa, que plantejaven els de Coinser, amb mires econòmiques molt més amples i pragmàtiques.

Treballaren tots molt dur i altruïstament per a que la primera tenda de la Cooperativa de Consum Popular fora oberta a novembre de 1975, a la Av. 18 de julio, nº 21, hui Blasco Ibáñez, d'Alaquàs. Tenia 600 m2, 8 persones treballant i dos seccions de venda: la d'alimentació en general i la de drogueria-perfumeria-paqueteria. S'havia muntat sense recursos propis amb un préstec de 2 milions de pessetes de la Caixa d'Estalvis de Torrent, avalat per 7 ó 8 persones.

L'objectiu de CONSUM era donar als seus socis servei, qualitat i preu. Treballant a preu de cost més despeses operatives, però existien unes despeses fixes independents del nombre de socis, per tant a major volum de vendes, les despeses serien menors i el preu per consegüent més baix. Calia mobilitzar-se i fer quants més socis millor, no limitar-se als socis de Vivendes Populares com s'havia pensat. Es va fer propaganda entre els coneguts i, anant casa per casa, s'aconseguien uns 600 socis.

La quota per fer-se soci i així obtenir financiació era de 3.000 pessetes, quantitat important per a la classe treballadora que limitava el creixement del nombre de socis, i per tant de les vendes. Es devia de pensar en una solució.

Pel que fa al context del sector de la distribució comercial d'alimentació, el que predominava fins ara era la tradicional "botigueta del cantó", de xicotets comerciants, que al no tenir competència directa venia amb marges massa alts, situació que va fer canviar a Alaquàs Consum al vendre més barat.

Però una amenaça començava a entreveure's: eren les noves fórmules comercials capitalistes de major concentració i gestió, els hipermercats tipus Continente i Pryca, que junt amb les recents cadenes de grans supermercats (Superette, Jobac, Mercadona, etc. a València) anaven a revolucionar el sector. Havien d'estar preparats per assumir el repte, deixar enrera el localisme i voluntarisme que caracteritzava les cooperatives de consum d'altres llocs de València, racionalitzant la gestió empresarial i professionalitzant-se, ampliant els seus coneixements tècnics de la distribució comercial, etc.

Calia créixer molt i molt de pressa, i per a aconseguir-ho era necessari:

- ampliar les vendes per a ser més competitius, i per això calia que la cooperativa obrira les portes a tothom, ficant una quota simbòlica de 100 pts. D'aquesta manera, facilitant el ser soci, es podria vendre molt més.

- Coinser va decidir traspasar a dos dels seus professionals, Francesc Pons i Alcoi i Lluís Valero, per a organitzar i professionalitzar la gestió empresarial al temps que aprenien el negoci de la distribució comercial.

- prendre com model d'empresa cooperativa a desenvolupar, el de EROSKI, del Grup de Mondragón, cooperativa ja molt forta i consolidada, organitzada com a cooperativa única amb distintes unitats de venda. Es el model conegut com "cadena sucursalitzada".

- expansionar-se mitjançant sucursals ("supermercats de barri o poble") aprovionades i dirigides des d'una direcció central. Les gestions iniciades al mateix temps que s'obria la tenda d'Alaquàs, duïen a la obertura, l'any següent, de tendes a Catarroja i a Quart de Poblet. Moviment imparable fins hui en què són ben a prop de 100 punts de venda. Però també amb l'absorció d'altres Cooperatives de Consum locals com les de Silla, barri de Sant Marcel·lí, Camí d'Algirós, etc. i amb la compra d'empreses privades en crisi com Vegeva.

- fer ús dels instruments de gestió i de planificació per a conèixer el mercat i el client als que es dirigeixen, i així poder establir, en cada moment, les estratègies, polítiques, programes i controls necessaris per arribar a les metes traçades. Tot açò es de vital importància donada l'especialització del sector, les grans magnituds manejades i els escassos mitjans financers.

Consum està definida pels mateixos socis com una cooperativa de distribució comercial al servei del consumidor. És un mig pel qual el consumidor organitzat pot intervenir amb més força dins dels grups de pressió social, per a defensar els seus drets. Quant major siga la parcel·la econòmica on tinga poder de decisió, major possibilitat real de defensa al consumidor tindrà.

Configurada jurídicament com una Cooperativa Mixta, és formada per les dues comunitats o col·lectius que la fan possible: els Socis Consumidors i els Socis de Treball.

Aquest fet, utilitzat per primera vegada pel cooperativisme de Mondragón i que trencava els esquemes clàssics del sector que primava al soci consumidor, considerant el treballador tan sols com un assalariat, va ser també utilitzat per primera vegada a la Comunitat Valenciana per Consum, perquè entenien que era la forma més justa de repartir la riquesa entre tots aquells que l'anaren creant. Malgrat tot, aquesta qüestió no va ser entesa al principi, i va exigir de moltes reunions per a que fora entesa pels treballadors que hi havien al principi, perquè preferien la posició de l'assalariat.

Les dues comunitats són representades amb igualtat de poder als òrgans de govern de la cooperativa, organitzats democràticament: així, el Consell Rector és format per 12 membres elegits per l'Assemblea constituïda pels delegats: 6 elegits per l'assemblea constituïda pels delegats dels Socis Consumidors, i altres 6 elegits pels Socis de Treball.

El creixement imparable és el que ha conformat l'evolució de Consum al llarg d'aquests 18 anys d'història, fent realitat el desig amb què va nàixer en 1.975, sent una tendeta, d'arribar a ser una gran cooperativa de distribució al servei del consumidor valencià.

L'expansió social, sent fidels als principis cooperatius, ha estat donada per la intensa activitat consumerista realitzada des del Departament del Consumidor i dirigida a la formació, informació i defensa dels interessos dels consumidors, a

la que Consum dedica el 15% dels beneficis, estant administrat pel Consell Recor i els Comitès Locals de Socis Consumidors.

LA NOSTRA ESCOLA COMARCAL, S.Coop. d'Ensenyament

El naixement es situa a l'any 1971 quan un grup de pares i mares es planteja la futura escolarització i formació dels seus fills i filles.

El grup iniciador procedia de Massanassa i Catarroja, però com que es tractava d'una iniciativa de projecció comarcal, molt prompte s'incorporaren un bon grapat de matrimonis d'Alaquàs: Manolo Marco i Dori Cuadrado; Manolo Guasp i Roser Martínez; Jesús Ferrer i Vicenta Robles; Vicent Ferrer i Conxa Simó; Helios Torralba i Carmen Izquierdo; Lluís Valero i Adelina Fuentes; Paco Guillem i Josepa Benlloch; Julià Luján i Visi Valero; Paco Alós i Empar Alabajos, etc. als quals es varen sumar temps després molts altres matrimonis.

L'Escola Comarcal com a centre pioner es va convertir en un lloc d'irradiació de l'ensenyament en valencià, i de la pedagogia activa.

LA FLORIDA. Centre d'Educació Secundària i Tècnico-Professional i Escola Universitària d'Estudis Empresarials

El Departament d'Activitats Empresarials i Comunitàries de COINSER, prenent com a punt de referència l'experiència de Mondragón, sempre ha tingut present que una de les claus fonamentals per a desenvolupar amb èxit un Cooperativisme sòlid, es basa en la formació de les persones. En aquest sentit, el col·lectiu animador de COINSER, ja havia dedicat temps i esforços a l'animació de Cooperatives d'Ensenyament.

D'altra banda, a la COOPERATIVA DE VIVENDES POPULARS, es va començar a nutrir el Fons d'Obres Socials, amb l'1% de les despeses de les vivendes acabades. Les persones que conformaven els òrgans directius i representatius de COINSER varen plantejar-se la possibilitat de promoure un Centre de Formació Professional, en la línia de l'experiència a Mondragón de l'ESKOLA POLITEKNICOA. En eixos moments el dèficit de places per a realitzar estudis pro-fessionals de secundària era notable, no sols a les poblacions d'Alaquàs i Aldaia, sinó, en general, al conjunt de la comarca de l'Horta-Sud.

Animava aquest projecte la idea de formar a joves, professionalment i humanament, per tal d'integrar als qui el desenvolupament empresarial de les experiències cooperatives en marxa puguera admetre, i al mateix temps es comptava amb l'experiència de la posada en marxa d'altres experiències com La Nostra Escola Comarcal, i les Escoles Professionals Agrícoles de l'Horta, La Safor, La Serrania i l'Alt Maestrat. A més a més d'aquests pro-fessionals, s'integraven al projecte altres persones no vinculades estretament al cooperativisme, però sensibles al desenvolupament social del nostre país.

Els inicis foren durs, i va suposar una prova de maduresa per als equips directius de COINSER, però a la tardor de 1977, La Florida va iniciar les seues activitats formatives, com a Centre de Formació Professional.

En una primera etapa s'ofertaren estudis de Formació Professional de primer i segon grau en les branques de fusta, electricitat i electrònica, metall i administració d'empreses. Als inicis dels anys 80, La Florida va absorbir a la Cooperativa Escola Agrícola L'Horta, integrant així estudis de formació professional Agrícola.

Va ser al curs 1983-84 quan La Florida es va incorporar com a "Centre Experimental per a la Reforma del Sistema Educatiu", essent uns dels pocs centres d'iniciativa privada que, a nivell estatal, ve impartint des dels inicis els estudis que han acabat convertint-se en el nou model de sistema educatiu, segons emana de la LOGSE. A partir d'eixos moments La Florida ve impartint estudis d'Educació Secundària Obligatòria -E.S.O.-, Batxillerats de Tecnologia i de Ciències Socials i Humanitats i Mòduls Professionals de nivell superior en Administració d'Empreses, Programació Informàtica de Gestió i Manteniment de Màquines i Sistemes d'Automàtics.

Des del curs 1993-94, La Florida ha iniciat una Escola Universitària de Ciències Empresarials, com a Centre Adscrit a la Universitat de València. Aquesta és la primera experiència universitària a la comarca de l'Horta-Sud.

Junt a aquests estudis de caràcter reglat, des dels seus inicis, La Florida ve ofertant formació tècnico-professional, tant als joves que pretenen accedir al mercat del treball, com als professionals en actiu de les empreses de l'entorn de la nostra comarca, en diferents àrees i especialitats -pneumàtica, electrònica, automatismes, informàtica de gestió i gràfica, tècniques de gestió directives i de marketing, entre altres...-. Aquesta activitat, que s'ha desenvolupat notablement als últims anys, es ve realitzat mitjançant la concertació en Programes Institucionals que es nodreixen amb fons de la Unió Europea i també en organitzacions de caràcter socio-econòmic, per exemple: l'Agrupació d'Industrials i Comerciants d'Aldaia -AICA- i l'Agrupació d'Empresaris d'Alaquàs.

COOPERATIVA VALENCIANA DE MUJERES - COVAMUR

La idea de formar una cooperativa únicament integrada per dones, va sorgir d'un grup de dones lligades familiarment amb socis de Coinser -Dori Cuadrado, Adelina Fuentes, etc.- animades per Pura Soriano que aleshores treballava a Coinser com a animadora social.

Estaven motivades, no per l'anhel de guanyar diners sinò per inquietuds socials i laborals, però tenien prou difícil l'accés al mercat de treball, els faltava experiència laboral i eren dones casades amb fills. El treballar era impensable si

no elles mateixes les que es crearen el lloc de treball. En aquells anys de 1974-75 tenien clar que volien fer alguna cosa però no sabien què.

A partir dels viatges que començaren a fer-se a Mondragón per conèixer la seua experiència, amics i familiars els parlaren d'una cooperativa de serveis, Auzo-Lagun formada per 350 dones casades que havia sorgit precisament per a solucionar la seua problemàtica laboral. Es dedicaven a fer una mitja jornada: el treball de neteja en fàbriques, el menjar de les fàbriques que repartien en camions isotèrmics i la guarderia infantil. Tota la seua oferta era absorbida per les cooperatives del Grup Cooperatiu de Mondragón.

Podia ser la solució per a la dona casada valenciana, i intentaren fer el mateix que havien vist en Auzo-Lagu, però prompte van veure que la situació d'ací, era molt diferent. Les nostres cooperatives encara poques, no requerien suficientment els seus serveis de neteja i menjador.

Si volien posar-la en pràctica deuien d'eixir al carrer per buscar clientela. Tenien ganes i molta il·lusió i en 1976 van obrir les portes com a "Cooperativa Valenciana de Mujeres-COVAMUR" al carrer de l'Arbre d'Alaquàs.

Els inicis van ser durs. La seua activitat no requeria grans inversions, però sí molta dedicació i sacrificis. Els serveis que inicialment podien donar eren:

- servei de neteja d'escoles, oficines, fàbriques, etc.
- auxiliars de cuina i menjador a les escoles
- vigilància dels xiquets al pati de les escoles.
- vigilància als autobusos escolars, etc.

Tots aquests serveis es varen pensar amb els que serien els primers clients: la "Nostra Escola Comarcal" i les vivendes que anava promocionant COVIPO.

Capitalitzaren la cooperativa amb part dels retorns, cosa que els permeté comprar vehicles per al transport, i canviar-se al local del carrer Cura Forriol, nº 2, on continuen actualment.

Era un projecte creat per dones i per a dones, elles s'encarregaven de les qüestions tècniques, administratives i professionals. COVAMUR formà part inicialment del Grup Cooperatiu creat per Coinser per a potenciar la intercooperació empresarial.

L'activitat de neteja i serveis de la cooperativa funcionà prou bé, perquè la seua gestió era senzilla. Diferent resultà l'altra activitat de Covamur la de pastes caseres (pasta seca i bolleria). Segons una de les sòcies fundadores el que perseguien era "donar treball menys pesat a les dones de neteja conforme anaren fent-se majors i desgastant-se".

Els punts de venda d'aquesta nova activitat van ser: el mateix forn al carrer

de l'Arbre, una parada al mercat municipal, i els primers supermercats de Consum. Però constataren prompte que, malgrat l'èxit obtingut entre les compradores habituals del poble, no era una activitat que creara llocs de treball, que era el que pretenien, ni tampoc una activitat rendible. Al no utilitzar conservants, els productes eren molt pereceders, i els preus més elevats; tampoc podien etiquetar i presentar els seus productes com ho feien les firmes industrials, per tant estaven més limitades per accedir als supermercats.

La gestió del forn era molt més difícil perquè es requeria major qualificació tècnica i empresarial. Hagueren de tancar el forn per 1984, i continuar amb els servicis i neteja fins l'actualitat.

COOP-MOBLE

COOP-MOBLE es va gestar cap a 1974, encara que legalment no començà les seues activitats fins 1977. Inicialment estava integrada per cinc ebenistes d'Alaquàs: quatre procedents de la empresa, en crisi, de "Miguel Martínez Barberá" que per aquells anys es resentia de la crisi econòmica, i un de Mocholí.

La idea de muntar una cooperativa partí de Paco Garcia, consumat lluitador obrer, que des de ben jove es va sentir atret per la idea auto-gestionària de les empreses.

A aquell grup s'uní després Vicent Ferrer, que malgrat treballar al negoci familiar, i mogut pel compromís cristià de justícia i igualtat adquirit militant a la J.A.R.C., veia al moviment cooperatiu, la possibilitat de realitzar-lo. Els seus amics de J.A.R.C. de la Cooperativa de Vivendes li plantejaren en diverses ocasions la possibilitat d'iniciar alguna experiència de Treball Associat en el moble, però el contacte amb Paco García i els seus companys fou determinant.

Els principis de l'activitat es van fer com a prova, cadascú treballava a la seua empresa privada i les estones lliures les dedicaven a la cooperativa, fins que l'activitat els demanà la plena dedicació.

Entraren en contacte amb el Departament d'Activitats Empresarials i Comunitàries de Coinser, que també estava prou interessat, com es deia abans, en l'animació d'experiències cooperatives al sector del moble. Aquest departament primer, i després la Divisió Empresarial de Caixa Popular, en tot moment els prestà l'ajuda i recolzament necessaris per organitzar-se, assessorant-los en matèria jurídica, tècnica, empresarial i cooperativa.

COOP-MOBLE actuà com a punt de referència per a altres grups de treballadors, que amb problemes a les seues respectives empreses privades, volien funcionar com a cooperatives. Uns provenien de "Dragados y Construcciones" i treballaven el ferro i uns altres eren ebenistes que, procedents de l'empresa de Pascual Andreu, feien "taquillons" de fusta.

COOP-MOBLE fabricava armaris de cuina, empotrats, mobles a mida i dormitoris. Els tres grups entaularen relació per la que cadascú treballava allò seu, però comercialitzaven junts, arribant a un punt en què decidiren fusionar-se, constituint una única cooperativa amb el mateix nom de COOP-MOBLE.

La Cooperativa anà fent-se gran i entre socis i contractats serien uns 20 treballadors. Llogaren un local en condicions, al Polígon Industrial del Bobalar d'Alaquàs, al carrer Juan XXIII, i s'instal·laren tots junts.

Treballaren els "taquillons" de fusta clàssic i el moble metàl·lic, trobant-se amb els problemes inherents a moltes cooperatives, falta de mitjans tècnics i econòmics.

Un greu problema vingué a afegir-se a la llista, no tenien massa experiència en les qüestions referents a la comercialització i als còmputos de costos, la qual cosa els dugué a tenir unes grans pèrdues que no pogueren remuntar, vent-se obligats a liquidar la cooperativa. Era 1983 i la situació econòmica general de l'Estat espanyol tampoc ajudà gens.

COOPERATIVA DE CREDIT POPULAR - CAIXA POPULAR

A la Comunitat Valenciana, la importància del sector agrícola determina l'extraordinari pes adquirit per les Caixes Rurals i les Seccions de Crèdit, però també el cooperativisme de crèdit no rural ha experimentat una major implantació que a altres llocs. La seua raó de ser inicial ha estat, donar suport al finançament de les cooperatives.

Els inicis de CAIXA POPULAR estan molt relacionats a la Cooperativa de Vivendes Populares, però sobretot a la voluntat del seu Equip Gerencial-Coinser que, des del primer moment, s'havia compromés a promoure iniciatives cooperatives als diversos sectors econòmics no agrícoles de la Comunitat Valenciana, situant-se en una perspectiva ambiciosa de pràctiques intercooperatives per al recolzament mutu.

Des d'aquests plantejaments, en aquells primers anys, es pretenia:

- tenir una font de financiació que alimentara les necessitats dels socis de la Cooperativa de Vivendes.

- tenir un instrument de recolzament tècnic i financer per a les cooperatives de base ja existents, o les que es pogueren crear. Els financers eren els problemes més greus que patien les cooperatives, per la dificultat que tenien d'accedir-hi a aquestos serveis, limitant les seues possibilitats de desenvolupament.

- crear al seu voltant un projecte de Grup Cooperatiu eficient i competitiu capaç d'incidir en la transformació de les estructures soci-econòmiques de l'entorn. El model venia donat pel Grup de Mondragón amb el que des de 1970 havien contactat.

La Cooperativa de Crèdit Popular podia i devia ser la resposta a eixa necessitat. Era una de les iniciatives de més importància que es proposava l'Equip Gerencial-Coinser per la seua complexitat, envergadura i especialització.

A partir de 1975 s'inicien les gestions interminables i els tràmits pertinents per a aconseguir la constitució oficial de la Cooperativa de Crèdit. Primer l'aprovació, per part del Ministeri de Treball, que només requeria la concurrència de tres cooperatives associades: COVIPO, Escola de Formació Agrícola "L'Horta", i Cooperativa de Vivendes "La Unió", i un capital social de 500.000 pessetes.

Després la del Ministeri d'Hisenda-Banc d'Espanya, sense la qual no podien realitzar cap activitat. Com que des d'aquesta instància administrativa es demanaven 5 milions de pessetes de capital per poder començar, calgué realitzar una campanya de captació de nous socis entre els de les cooperatives associades, sobretot Covipo i Coinser, i també entre els familiars i coneguts, per tal d'arreglar aquests diners.

Una vegada aconseguits, els digueren que havien pujat a 15 milions en els esborranys de normativa que barallaven, per a passar, messos després, a demanar-ne 50 milions. Aquestes dificultats les posaven perquè fins eixos moments moltes de les cooperatives de Crèdit, sense el control del Banc d'Espanya, s'havien comportat de manera irregular i un tant estranya. En definitiva, volien garanties de solvència i viabilitat, i molt de rigor cooperatiu.

Som entre 1975-1977 i es preveu la crisi econòmica que ací a Espanya es donà més greument a partir dels 1980-1983. De nou gestions per a la captació de socis col·lectius (Covamur, Coop-Moble, etc.) i dels socis de Vivendes Populars. Per fi, en agost de 1977 quedà autoritzada la inscripció de la cooperativa en el Banc d'Espanya amb la denominació de "Cooperativa de Crédito Popular,S.Coop"

En març de 1978 s'obria la primera oficina a Alaquàs, instal·lada en unes dependències d'uns 50 m2 que els va llogar Consum al seu local de Av. 18 de Julio, nº 21, ara Avda. Blasco Ibàñez, amb dos únics treballadors: Querubín Martínez García com a responsable de la oficina i Lourdes Montoro com a auxiliar, convertits en Socis de Treball ja en eixe primer moment.

Es va elegir Alaquàs pels efectes multiplicadors que havia creat la construcció dels sis grups de la Cooperativa Vivendes Populars, amb el sorgiment de cooperatives com Consum, Covamur i Coop-Moble. Era un poble en efervescència cooperativa, i amb moltes possibilitats de generar iniciatives.

En aquest període hagueren també canvis: de normativa legal, i per tant d'estatuts; de lloc: a 1979 compren un baix de 400 m2 al grup V de la Cooperativa de Vivendes, a la Av. Miguel Hernandez, nº 16, en mig d'aquella barriada on s'havia instal·lat també Consum, i es canvien a l'inici de 1980; i també canvis

fins i tot de nom: va passar de dir-se "Cooperativa de Crèdit Popular, S.Coop" a "Caja Popular-CAIXA POPULAR. S. Coop de Crèdit Ltda", fins quedar-se en 1985, a l'adaptar els estatuts a la legislació autonòmica sobre cooperatives, com a "CAIXA POPULAR" que era com popularment se la coneixia des de 1980.

El canvi de nom, i passar a dir-se "Caixa Popular" obeïa al fet de què la gent no acabava de relacionar el nom amb l'activitat bancària que li era pròpia i per tant els costava prou entrar a l'oficina.

En l'activitat bancària era molta la competència i ells molt xicotets. Devien d'eixir al carrer per donar-se a conèixer i guanyar-se la confiança dels clients. Es feren campanyes comercials, on forçaven la imaginació per poder atraure als clients: còmic per a les llibretes infantils, regals per a l'estalvi familiar, etc.

L'obertura de noves oficines gradualment, estigué ja a les previsions del Pla de Gestió de 1979 com a forma de créixer i consolidar-se. A 1980 s'obria l'oficines de L'Olleria, i en 1981 la d'Aldaia. A l'actualitat són 20 les Oficines repartides per les comarques centrals de la Comunitat Valenciana.

Com que cap dels socis fundadors era professional de la banca, per a poder sostenir aquest procés d'expansió i desenvolupament els calgué conèixer molt bé el negoci que tenien entre mans. Fer-se bons i qualificats professionals per afrontar el complex i canviant món financer, fou un repte gran i difícil. Fou necessari per això potenciar la formació -gerencial, tècnica, humana i cooperativa- a la que sempre han donat un gran suport, i al mateix temps iniciar el procés de mecanització de l'activitat.

ASSECOOP. S.C.V.

ASSECOOP va ser constituïda legalment en maig de 1984, però els seus orígens reals es vinculen a la "Cooperativa de Vivendes Populars", més concretament a la cooperativa "Coinser", integrada pels professionals que duïen la gestió.

La sugerència de crear una cartera d'assegurances, en 1973, la donà Lluís Valero, soci de Coinser, que provenia d'eix sector. Es veia la possibilitat de gestionar les assegurances d'incendis obligades per a la concessió dels préstecs hipotecaris.

Paulatinament el servici anà ampliant-se a través de la captació de clients particulars, i de les pòlises de les cooperatives que anaven ajudant a crear els tècnics del Departament d'Activitats Empresariales i Comunitàries de la cooperativa "Coinser", convertits en divisió Empresarial de Caixa Popular, o de cooperatives ja existents que anaven vinculant-se al Grup Cooperatiu com a socis de Caixa Popular.

En 1984 es constituïren com a cooperativa amb el nom d'ASSECOOP, traslladant-se a un local de la Av. Blasco Ibañez, n° 24-b. Actualment opera com a Correduría de Segurs.

El producte que ofereixen és el servei i assessorament en matèria d'assegurances dirigit principalment a les cooperatives i els seus socis, a les S.A.L., a les institucions públiques, i també a les empreses i clients particulars pròxims al seu entorn.

V. LA COOPERATIVA COM A RESPOSTA A LA CRISI DELS VUITANTA.

Fins ara hem estat referint-nos als anys 70, i a les cooperatives creades durant eixa dècada.

Les cooperatives sorgides després a Alaquàs, i sobretot a Aldaia, a la dècada del 80, com passarà a la resta de la Comunitat Valenciana, venen motivades fonamentalment per la necessitat de tenir, o mantenir, un lloc de treball.

Són els anys en què es deixen sentir en la Comunitat Valenciana els efectes devastadors de la crisi econòmica, que a nivell internacional es va iniciar amb la crisi energètica del petroli de l'any 1975: tancament de moltes empreses, als treballadors de les quals no els queda cap alternativa que l'atur o l'auto-col·locació per si mateix, o mitjançant l'associació de treball.

La major part de les cooperatives procedeixen de la conversió d'empreses capitalistes en crisi, partint generalment de les mateixes activitats i instal·lacions amb greus problemes estructurals inicials que deuen anar superant progressivament per a poder ocupar un lloc al mercat on actuen.

Són els orígens de les cooperatives sorgides per aquests anys a Alaquàs:

- MOBLES ALAQUAS, S.C.V.
- COMAT
- ALDACU, C.V.

Les tres dedicades al sector de la fusta i el moble, tradicional al nostre poble, amb unes dimensions reduïdes en quant al nombre de treballadors (entorn els 15-17) i facturació, però entestades en créixer i compaginar els conceptes de cooperativa i empresa.

Es el cas també d'algunes Societats Anònimes Laborals com SALEBA, o Hispano-Manta, creades també en la dècada dels vuitanta.

